

HANDBOEK FISCALE PROCEDURE INKOMSTENBELASTINGEN

Fiscale handboeken

Handboek fiscale procedure inkomstenbelastingen

2020

Prof. Dr. Ilse DE TROYER

(Universiteit Antwerpen, Faculteit Rechten;
KU Leuven – campus Brussel, Faculteit Economie
en bedrijfswetenschappen)

Prof. Dr. Luk VANDENBERGHE

(Universiteit Antwerpen, Faculteit Rechten)

Twaalfde editie

INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Twaalfde, geactualiseerde editie 2020

Handboek fiscale procedure inkomstenbelastingen. Twaalfde editie
Ilse De Troyer en Luk Vandenberghe

© 2020 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1136-6
D/2020/7849/127
NUR 826
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Stefaan Verboven | LetterLust

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.jurisquare.be.

VOORWOORD

Dit boek biedt een globaal overzicht van de fiscale procedure op het vlak van de inkomstenbelastingen. Achtereenvolgens komen aan bod: de aangifte, de controle van de belastbare inkomsten en de onderzoeksbevoegdheden van de fiscus, de bewijsmiddelen van de administratie, de vestiging van de aanslag, de eventuele betwisting van de aanslag, andere betwistingsmogelijkheden zoals schadevergoedingseisen of verzoeken om kwijtschelding of vermindering van nalatigheidstresten of administratieve sancties, de betaling en invordering van de aanslag. Ten slotte wordt ook aandacht besteed aan enkele praktische vragen die vaak rijzen in de verhouding met de fiscus.

Dit werk is in de eerste plaats bedoeld als een leerboek voor studenten, met een duidelijk overzicht van de essentiële elementen van de fiscale procedure. De tekst is dan ook geïllustreerd met talrijke praktische voorbeelden, aangevuld met een reeks modellen en oefeningen, om deze toch wel gespecialiseerde materie zo goed mogelijk toegankelijk te maken voor diegenen die nog niet met de fiscale praktijk vertrouwd zijn.

Daarnaast beoogt dit boek ook te voldoen aan de behoefte van de belastingplichtige of de fiscale raadgever, als een praktisch bruikbare handleiding in de doolhof van de fiscale procedureregels. Er wordt aandacht besteed aan de vele discussiepunten en de nieuwe ontwikkelingen ter zake. De fiscale procedure wordt inderdaad gekenmerkt door vele snelle (r)evoluties in wetgeving en rechtspraak.

De tekst is bijgewerkt tot mei 2020.

Specifieke coronamaatregelen werden niet opgenomen, gelet op hun tijdelijke karakter.

Opmerkingen of suggesties betreffende de inhoud van dit boek kunnen via de uitgever worden voorgelegd (www.intersentia.be).

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
DEEL 1.	
DE AANGIFTE	
Inleiding	3
Hoofdstuk 1.	
De aangifteverplichtingen	5
§ 1. De aangifteplichtigen	5
A. Wie moet een aangifte indienen?.....	5
B. Wie moet geen aangifte indienen?.....	8
§ 2. De aangifteformaliteiten.....	11
A. Wijze van indiening.....	11
B. Verplichte meldingen.....	11
§ 3. Regelmatigheid van de aangifte.....	14
A. Volledigheid en juistheid van de aangifte.....	14
B. De bijlagen van de aangifte.....	17
Hoofdstuk 2.	
De aangiftermijn	19
Voorafgaande opmerking: “belastbaar tijdperk” en “aanslagjaar”	19
§ 1. De aangiftermijn voor natuurlijke personen	21
A. Algemeen.....	21
B. Uitzonderingen.....	22
§ 2. De aangiftermijn voor vennootschappen	23
A. Niet-ontbonden vennootschappen	23
B. Ontbonden vennootschappen	23
§ 3. Uitstel.....	24
A. Individueel uitstel.....	24
B. Collectief uitstel	24
§ 4. De aangifte moet tijdig zijn	25

Hoofdstuk 3.

Sancties en andere gevolgen van niet-aangifte	27
§ 1. Sancties	27
A. Administratieve sancties.....	27
B. Door de strafrechter opgelegde sancties.....	29
§ 2. Andere gevolgen.....	32
A. De ambtshalve aanslag en de mogelijkheid van een forfaitaire aanslag	32
B. Verlengde aanslagtermijn	32

DEEL 2.

ONDERZOEK EN CONTROLE

Inleiding	37
------------------------	----

Hoofdstuk 1.

Diverse vormen van controle	39
§ 1. Onderzoek bij de belastingplichtige zelf	39
A. Onderzoek van de boekhouding (art. 315 WIB)	39
B. De vraag om inlichtingen (art. 316 WIB)	44
C. Toegang tot de bedrijfslokalen (art. 319 WIB).....	46
§ 2. Onderzoek bij derden	50
A. Inlichtingen van derden	50
B. Inlichtingen vanwege openbare diensten en instellingen	58
C. Inlichtingen uit gerechtszaken	59
§ 3. Samenwerking tussen de belastingadministraties	60
A. De uitwisseling van gegevens op nationaal vlak	60
B. Uitwisseling van inlichtingen op internationaal vlak	61

Hoofdstuk 2.

Onderzoekstermijnen	67
§ 1. De gewone driejarige onderzoekstermijn	67
§ 2. De verlengde onderzoekstermijn in geval van belastingontduiking	68
§ 3. De verlengde onderzoekstermijn in geval van gebruik van een juri- dische constructie in een belastingparadijs.....	75
§ 4. De verlengde onderzoekstermijn in geval van onderzoek op vraag van een andere staat	76
§ 5. De verlengde onderzoekstermijn in geval van bezwaar	76
§ 6. De bijkomende onderzoekstermijnen voor de in artikel 358, § 1, 1 ^o en 2 ^o WIB bedoelde aanslagen.....	77

Hoofdstuk 3.	
Sancties	79
§ 1. Sancties tegen een onwillige belastingplichtige	79
§ 2. Sancties tegen de administratie	81
DEEL 3.	
DE BEWIJSMIDDELEN VAN DE ADMINISTRATIE	
Inleiding	91
Hoofdstuk 1.	
Algemeenheden betreffende het bewijs	95
§ 1. Bewijskracht van akten en niet-tegenwerpelijkheid van rechtshan- delingen	95
§ 2. Door of krachtens de wet vastgelegde elementen van de belastbare grondslag	99
§ 3. Fiscale akkoorden	100
A. Individuele akkoorden	100
B. De ruling of voorafgaande beslissing	107
C. Collectieve akkoorden m.b.t. forfaitair bepaalde belastbare inkomsten	111
D. Collectieve akkoorden m.b.t. forfaitair bepaalde beroepsuitgaven... ..	112
§ 4. Het proces-verbaal	113
Hoofdstuk 2.	
Kenmerkende bewijsmiddelen inzake inkomstenbelastingen	115
§ 1. Het bewijs op grond van feitelijke vermoedens	115
A. Grondslag	115
B. Geldigheidsvereisten	115
1° De redenering moet uitgaan van (een) zeker(e) feit(en)	115
2° De gevolgtrekking moet bovendien ook logisch zijn	120
C. Tegenbewijs	125
§ 2. Het bewijs door tekenen en indiciën	127
A. Grondslag	127
B. Overzicht van aangewende tekenen en indiciën	129
C. Periode van de indiciaire afrekening	133
D. Het tegenbewijs	134
1° Algemeen	134
2° Overzicht van mogelijke tegenbewijzen	137
3° Tijdstip van verwerving van de ter rechtvaardiging ingeroepen inkomsten	139

E.	Kwalificatie van de vastgestelde meerinkomsten	140
F.	Belastingverhoging.....	142
§ 3.	De vergelijking met soortgelijke belastingplichtigen.....	142
A.	Grondslag.....	142
B.	Geldigheidsvereisten	144
C.	Tegenbewijs	146
§ 4.	De forfaitaire bepaling van een minimuminkomen	146
A.	Grondslag.....	146
B.	Tegenbewijs	148

DEEL 4.

DE AANSLAG

Inleiding	151
------------------------	-----

Hoofdstuk 1.

Grondslag van de aanslag	153
---------------------------------------	-----

§ 1.	Aanslag overeenkomstig de aangifte	153
§ 2.	Aanslag op grond van een gewijzigde aangifte	153
A.	Belang van het bericht van wijziging	154
B.	Het antwoord van de belastingplichtige.....	161
C.	De reactie van de administratie	163
D.	De vestiging van de aanslag op grond van de gewijzigde gegevens (art. 346, 3 ^e lid WIB).....	167
§ 3.	Aanslag van ambtswege	172
A.	Toepassingsgevallen.....	172
B.	Gevolg: omkering van de bewijslast	174
C.	Kennisgeving van de aanslag van ambtswege	178
D.	Antwoordtermijn	179
E.	De reactie van de administratie	180
F.	Facultatief karakter	180

Hoofdstuk 2.

De aanslagtermijnen	183
----------------------------------	-----

§ 1.	De gewone aanslagtermijn (art. 353 WIB).....	183
A.	Algemene regel	183
B.	Minimumtermijn	184
§ 2.	De verlengde aanslagtermijnen (art. 354 WIB).....	184
A.	Driejarige aanslagtermijn	184
B.	Zevenjarige aanslagtermijn.....	188
C.	Tienjarige aanslagtermijn	191
D.	Verlenging in geval van bezwaarschrift binnen 3 jaar	191

§ 3. Bijzondere aanslagtermijnen	192
A. Nieuwe aanslag na vernietiging van een vorige door de adviseur-generaal (art. 355 WIB)	192
B. Subsidiare aanslag (art. 356 WIB)	205
C. Bijzondere aanslagtermijn van 12 (of 24) maanden (art. 358, § 1, 1°–4° WIB)	213
D. Bijzondere aanslagtermijn bij aanpassingen na internationaal overleg (art. 358, § 1, 5° WIB)	224
E. Bijzondere regeling van belastbaarheid van onderwaardering van activa en overwaardering van passiva (art. 361 WIB)	224

DEEL 5.

DE BETWISTING VAN EEN AANSLAG

Inleiding	229
----------------------------	-----

Hoofdstuk 1.

Het bezwaar	231
------------------------------	-----

§ 1. Toepassingsvoorwaarden	231
A. Wie kan een bezwaar indienen?	233
B. Hoe moet het bezwaar worden ingediend?	235
C. Wanneer moet het bezwaar worden ingediend?	236
1° Uitgangspunt: kennisgeving van de aanslag, te interpreteren als de waarschijnlijke kennisname van het aanslagbiljet.	236
2° Gewone bezwaartermijn: 6 maanden	240
3° Bijzondere bezwaartermijnen	241
D. Sanctie op de niet-naleving van de wettelijke vereisten	245
§ 2. Directe gevolgen van de indiening van een bezwaarschrift	246
A. Gevolgen m.b.t. de invordering van de betwiste aanslag.	246
B. Schorsing van de nalatigheidsintresten	247
C. De verlenging van de aanslagtermijn	248
§ 3. De behandeling van het bezwaar	249
A. Bevestiging van de ontvangst van het bezwaarschrift	249
B. Het onderzoek van het bezwaarschrift	249
C. Recht om te worden gehoord en inzage te krijgen van het dossier.	251
D. Eventuele tussenkomst van de fiscale bemiddelingsdienst of van de federale ombudsman	256
§ 4. De beslissing over het bezwaarschrift.	259
A. Algemeen.	259
B. Compensatieverbod.	261
C. De collectieve beslissing over meerdere bezwaarschriften (art. 376 <i>bis</i> WIB).	265

§ 5. Het verzoek tot rechtzetting	266
A. Toepassingsvoorwaarden	266
B. Beslissing over het rechtzettingsverzoek en verderzetting van het geschil	267

Hoofdstuk 2.

De ontheffing van ambtswege	269
--	------------

§ 1. Ambtshalve ontheffing van overbelastingen die voortvloeien uit materiële vergissingen, uit dubbele belasting of uit nieuwe beschei- den of feiten (art. 376, § 1 WIB)	269
A. Bedoelde situaties	269
1° Materiële vergissingen	269
2° Dubbele belasting	279
3° Nieuwe bescheiden of feiten	281
B. Voorwaarden	285
§ 2. Ambtshalve ontheffing van overschotten van voorheffingen en voorafbetalingen (art. 376, § 3, 1° WIB)	286
§ 3. Ambtshalve ontheffing van bepaalde belastingverminderingen (art. 376, § 3, 2° WIB)	287
§ 4. Ambtshalve ontheffing op basis van onderling overleg tussen belas- tingadministraties (art. 376, § 3, 3° WIB)	288
§ 5. De behandeling van het verzoek om ambtshalve ontheffing en de beslissing erover	288
§ 6. Teruggave roerende voorheffing	290

Hoofdstuk 3.

De gerechtelijke procedure	293
---	------------

§ 1. De inleiding van de vordering	294
A. Termijn (art. 1385 <i>undecies</i> Ger.W.)	294
B. De wijze van inleiding van de vordering	297
§ 2. Het verloop van de gerechtelijke procedure	298
A. Nieuwe grieven	298
B. De neerlegging van het administratieve dossier	301
C. De vertegenwoordiging van de belastingplichtige en van de overheid	301
D. Het vonnis en de beroepsmogelijkheden	302

Hoofdstuk 4.

Gevolgen van de inwilliging van de eis van de belastingplichtige	305
---	------------

DEEL 6.

ANDERE BETWISTINGSMOGELIJKHEDEN

Inleiding	311
------------------------	-----

Hoofdstuk 1.

Vorderingen tot schadevergoeding	313
---	-----

§ 1. Geen alternatief voor een gemiste fiscale procedure	313
--	-----

§ 2. Wel schadevergoeding voor fouten begaan tijdens de fiscale procedure ...	314
---	-----

A. Mogelijke fouten	315
---------------------------	-----

B. Verplichting tot vergoeding van de schade die uit de fout voortvloeit	318
--	-----

Hoofdstuk 2.

Verzoeken om kwijtschelding of vermindering van nalatigheidsintresten of van administratieve sancties	321
--	-----

§ 1. Verzoeken om kwijtschelding of vermindering van nalatigheidsintresten.	321
--	-----

§ 2. Verzoeken om kwijtschelding of vermindering van administratieve sancties	323
---	-----

A. Bevoegdheid van de Cel administratieve sancties van de Fiscale Bemiddelingsdienst	324
--	-----

B. Bevoegdheid van de fiscale rechter	324
---	-----

Hoofdstuk 3.

Internationaal overleg bij geschillen omtrent de heffingsbevoegdheid	327
---	-----

§ 1. Geschillenbeslechting tussen EU-lidstaten	327
--	-----

§ 2. Overleg op grond van een dubbelbelastingverdrag	329
--	-----

DEEL 7.

BETALING EN INVORDERING

Inleiding	333
------------------------	-----

Hoofdstuk 1.

Betalingsplicht	335
------------------------------	-----

§ 1. Betalingstermijn.	335
-----------------------------	-----

§ 2. Nalatigheidsintresten	337
----------------------------------	-----

Hoofdstuk 2.

Invordering 341

§ 1. De bevoegdheid van de ambtenaar belast met de inning en de invordering 341

§ 2. Wie kan tot betaling worden aangesproken? 342

 A. Rechtstreekse vervolging 342

 B. Onrechtstreekse invordering 345

§ 3. Betwiste belastingen 354

§ 4. Bijzondere waarborgen van de Schatkist 355

 A. Fiscale schuldvergelijking 355

 B. Algemeen voorrecht en hypotheek 357

 C. Mededelingsplicht van de notarissen 357

 D. Mededeling van in beslag genomen sommen of andere goederen .. 360

 E. Internationale invorderingsbijstand 360

§ 5. Verval van de invorderingsmogelijkheid 361

 A. Niet tijdig gevestigde belastingen 361

 B. Verjaring van de invordering 361

§ 6. Onbeperkt uitstel van de invordering 362

 A. Toepassingsvoorwaarden 363

 B. Procedure 363

§ 7. Vordering tot herstel van schade 365

DEEL 8.

PRAKTISCHE VRAGEN I.V.M. DE FISCALE PROCEDURE

1. Moet ik een adreswijziging melden? 371

2. Moet een lasthebber van de belastingplichtige zijn volmacht bewijzen? 372

3. Kan de belastingplichtige terugkomen op de door zijn gevolmachtigde verrichte handelingen? 374

4. In welke situaties kan ik mij beroepen op overmacht? 378

VOORBEELDEN

Voorbeeld 1. Verloop van de administratieve procedure 381

Voorbeeld 2. Indiciare afrekening 395

OEFENINGEN 397